

* *Torbica* za letos neha, ker je vrednik njeni gosp. N. Ravnikar hudo zbolel. Če tudi so še druge nemile okolščine, da dohaja „*Torbici*“ preslaba podpora, je vendar bolest vrednikova glavna overa. Ako Bog dá, prihodnje leto zopet nastopi sedaj ustavljeno pot.

Prijateljske pisma.

Spomini iz mojega življenja na suhem in na morji.

Poslal J. Tomše, vojaški duhoven iz Celovca.

Prvo pismo.

Mnogim svojim prijateljem in šolskim tovaršem sem obljubil pogostoma dopisovati o prigodkih svojega vojaškega življenja. Ker pa to mogoče ni, prejmite tukaj vsi skupej nekatere črtice od svojega prijatelja in rojaka, katerega je osoda vodila deleč okoli — po kopnem in po morji.

V 19. listu „*Novic*“ t. l. sem čital mičen sestavek pod naslovom: „*Kratkočasnica Omizam*“. V tem sestavku me neki star prijatelj opominja, naj s svojimi dopisi, ki sem jih nekdanj „*Novicam*“ mnogokrat pošiljal, ne odlašam dalje, in se predramim iz predolgega omolka.*) Vi dragi, neimenovani prijatelj, ste sicer pozabili pristaviti svoje ime, vendar mislim, da se ne motim, ako rečem, da bivate na pokrajini jadranskega morja v trgovskem mestu T. in da nosite rudeče nogovice. Predrag mi je spomin na Vašo prijaznost, ki ste jo do mene imeli, ko sva še mlada šolarčka se sprehajala tam na Dolenskem, kjer se Krka v Savo izliva. Predrag mi je spomin, da ne bi se oglasil na Vaš mili opomin. — Res je, da že dolgo molčim; al tega ni lenoba kriva, tudi ne mlačnost za slovenski narod; le posebne okoliščine mojega življenja so, ki Vam jih pa tukaj razkladati ne morem.

Mnogo veselega pa tudi žalostnega sem doživel v tem času; veliko lepih dežel prehodil po kopnem (suhem) in po morji od Draždan na Saksonskem do južne Sicilije in Napolitanskega, med slovanskim, nemškim in laškim narodom živel, pa vendar lepe domovine svoje in sladkega slovenskega jezika še nisem pozabil; dostikrat sem se sina lepe Slovenije ponosno tudi takrat imenoval, ko marsikteremu kaj tacega slišati ni bilo drago.

Leta 1855 sem prišel z laškim polkom iz Dunaja zopet v Moravijo in sicer v trg Napajedel, ki stoji ob reki Moravi (March) na dunajsko-olomuški železnici. Tukaj se prične krasna in lepa Hana, katero je dobrotljivi stvarnik z res egiptovsko rodovitnostjo oblagodari. Naj tukaj neke smešne epizode omenim, ki se mi je bila pripetila. — Ravno ob dveh popoldnih se vès polk na posebnem vozovlaku v Napajedel pripelje. Na kolo-dvoru nas pričakuje župan, da slehernemu izmed nas izroči stanovanjski list. Dolgo dolgo iščem s služabnikom svojim po trgu številke, ki je bila na listu začrkana; moj strežaj, Angelo po imenu, trd Lah iz Verone, marsikter klinček zasmodi in mi posveti nad vsake hišne duri, pred ktere sva prišla. Po dolgem iskanju zaslediva poslednjič številko, ki sem jo na listu imel; bila je nizka, pa od zunaj prav prijazna in čedna hišica. Potrkam na okno. Kmali zaslišim mošk glas, ki od znotraj bara: „Kdo je?“ Jez mu odgovorim, kolikor mi je bilo mogoče, po (slovansko) moravsko: „Ja jsem vojaški knez; prišel sem k vam na kvartir.“ — Kmali se vrata odpro in na prag stopi s svečo v roci, velik od nog do glave vès črn mož. Skoraj se ga ustrašim, ker le oči so se mu svetile, obraz pa, roke, noge, srajca in hlače so bile črne kakor moja suknja.

*) Prijatelj ta je tudi nam iz srca govoril.

Vred.

Prijazno me vabi, naj noter stopim. Moj služabnik Angelo pa čudé se po laško reče: „O Dio! Signore ecco un moro, ho sentito già a casa mia in Italia, che in Moravia tutta la gente sono mori.“ (Moj Bog! Gospod pogledite zamorca; že domá na Talijanskem sem slišal, da v Moravii so sami zamorci.) — Če prav vès zaspan in truden, se vendar smeja nisem mogel zdržati; mož, ki se je zdel mojemu preprostem Angelu zamorec, ni bil drugega, kakor črn od sáj in dima vès umazan kovač. — Ta črni mož, katerega je moj strežaj zmiraj z nekakim strahom ogledoval, mi pokaže sobico, ki je bila za moje stanovanje namenjena. Vès truden dolge vožnje se oziram okoli, kam bi se spat vlegel. Zadnjič črnega moža poprosim, naj mi pokaže posteljo, ker bi rad šel spat. Pokaže mi še gorko gnjezdo, iz katerega je bil ravno sam izlezel, ki pa je bilo ravno tako črno in umazano kakor mož sam. — Hencajte vendar! si mislim, čeravno sem truden in zaspan, pa vendar v to črno gnjezdo se ne vležem, rajši že na gole tla. Ko črni mož vidi, da ne maram za njegovo črno posteljo, mi reče: Žal mi je, gospod, da se vam moja postelja ne dopada, al ne morem vam pomagati, druge nimam. Ukažem toraj služabniku, da mi slame prinese, na katero se vležem in sladko zaspim. — Še le drugi dan se je moj Angelo z lastnimi očmi prepričal, da nisva v zamorski deželi; kajti vidil je, da drugi ljudje v Napajedlu niso tako črni, kakor je bil najini hišni gospodar.

V Napajedlu je naš polk dva mesca ostal. Po pravici rečem, da se nam je prav dobro tukaj godilo. Prec drugi dan sem dobil od župana drugo prav čedno stanovanje. — Trg Napajedel ob reki Moravi (March) ima svoje ime od „napajati“; prav velik in lep grad ima grof Stokan. Tukaj se začne najrodovitniši kraj lepe Moravije, tako imenovana Hana. Hanaci so lepi ljudje, večidel velike postave; njih národna obleka ima mnogo posebnega in zavolj svoje lepote deleč slov po svetu. Premožni kmetje okoli Kromeriza (Kremsier) se ponašajo z lepoto svojih hiš; v marsikteri kmetijski hiši sem vidil sreberne žlice in prav imenitne reči, ki se drugod nahajajo le pri gospôdi. Premožni kmet s svojo ženo in otroci tudi k nedeljski službi Božji malokdaj peš pride, ampak tri ali štiri konje vpreže ter se prav ponosno priderdra v farno vas. Brez veliko besedi rečem: Hanaci so čvrst, nepokažen slovansk narod, ki češkemu zeló podobno narečje govori, v marsikterih izrekih pa se bliža našim sosedom Hrvatom. — Iz Napajedla sem tudi ogersko Hradišče in Velehrad obiskal; v unem so mi ostanke starega zidovja kazali, o katerem pravijo, da so ostanke velicega mesta, v katerem sta nekdanj veliko-moravska vojvoda Samo in Svato-pluk stanovala. Velehrad pa je imeniten po slovanskih aposteljnih, solunskih bratih Cirilu in Metodu, ki sta od tod naše preddele poganske Slované, v kršanski veri podučevala, in tukaj sveto pismo preložila v slovanski jezik. (Dal. prih.)

Pohorske pripovedke.

V slov. bistriški okolici nabral Lovre Stepišnik, mlinar. *)

1. Rojenice.

Živele so v starih časih v votlinah pohorskih gor Rojenice ali divje žene. One so naznanjale vreme, napovedovale čas za dobro setev, in tudi skoraj vsaki noseči ženi in novorojenemu otroku prerokovale njegovo prihodnje življenje. Posebno so neki rade prebivale v votlinah landeške gore, in pod nekdanjim gradom nad slovensko Bistrico.

*) Drago nam bode še več tacega národnega gradija.

Vr.

neke hiše drevó, od korenine do zadnjega štremlja vse z žebli obito in okovano. Nekteri pravijo, da do lesem je segal nekdanj obširni dunajski gozd; drugi pa trdijo, da je svoje dni slednji kovač, ki je došel v Beč, mogel v to deblo žebelj zabiti. Res, pošteno so ga okovali; glava tiči poleg glave, in najmanjšega prostora ni ostalo za potomce. — Od tod pripeljala naji je pot na trg „v graben“ (am Graben), ki ga kinči lepo znamenje svete Trojice (postavljeno leta 1693 v zahvalo prestane kužne bolezni). Naprej prišla sva do cerkve sv. Mihaela. Ne kaže ona sicer ogledovavcem posebnih lepotij, meni vendar je bila ogleda vredna; kajti hranuje ona smrtne ostanke slavnega našega rojaka Žiga barona Herberstein-a, rojenega Vipavca. Ta slavni mož prerokoval je s svojimi deli že stoletja naprej, kaj bo pel enkrat Vodnik o Slovencih rekoč: „Um ti je dan!“*) — Če je bil tudi naš rod nekdanj zatiran, in ga nekteri tudi dandanašnji le še postrani, le še pisano gledajo, veselja se vendar širi domorodcu srce, ko vidi, kako visoko so jo dognali nekteri naši slovenski rojaki. To nas tudi tolaži ter navdaja s trdnim zaupanjem, da „prisijalo bo s časom solnce tudi pred naše vrata.“

Naprej od tod dospeva s tovaršem do avgustinske (dvorne) cerkve. Se ve, da me je tudi tū noter gnalo. Veliko gotiško svetišče razun nekterih podob in razun krasnega, iz kararskega marmelja napravljenega grobnega spominka nadvojvodinje Kristine ne kaže o navadnem času posebnih lepotij; pa neštivilni lestenci (lustrji), ki visijo od oboka, spričujejo, da o slovesnih prilikah pripomore obilna svečava s svojim sijajnim blišem k posebni odliki cerkveni. V stranski kapeli tukajšnje cerkve shranjujejo se v srebrnih posodah srca umrlih udov rodovine cesarske. — Od avgustinske cerkve naprej bila sva z ljubim sorodnikom zdajci na „Jožefovem trgu“, kterege središče kinči na visokem kamnitem stolalu krasni kip cesarja Jožefa II., sedečega na konji. Veliko in visoko poslopje, ki obdaja na tri strani Jožefov trg, je dvorna bukvarnica, v kateri je okoli 315.000 knjig, okoli 16.000 raznih rokopisov; na 300.000 podob (jeklo- in lesorezov), 19.000 goldinarjev je na leto ti bukvarnici samo za nakupovanje novih knjig odločenih; — res lep denar, s katerim se že dá kaj poštenega nakupiti.

Iz Jožefovega trga prideva skozi dolgo vežo na dvor, ki je osredok vélikega cesarjevega domovja. Ker skozi ta dvor iz mesta v predmestja in iz predmestij v mesto tekajo peš ljudje in se vozijo kočije, ti je tū od zore do mraka vse živo. Sredino dvora vélikega krasi imenitni spominek, cesarju Francu I. v čast postavljen. Na visokem stolalu stoji podoba njegova, ktero nekoliko nižej obdaja čvetero kipov (podobe: vere, miru, pravice in hrabrosti); tehta neki 880 centov. Množica bogato-opravljenih dvornih stražnikov in strežajev je korakala sèm ter tje in vojakom regimenta Belgiskega, v katerem služi tudi mnogo naših slovenskih fantov in ki so imeli ravno tisti dan dvorno stražo, je ravno igrala njihova godba (banda) prav izvrstne reči. Cesarske palače pa, čeravno je v notranji opravi sijajna, si od zunaj ne smeš misliti velikanske; staro poslopje je, imenitnejše po zgodovini kakor po stavbi; zato se je že večkrat govorilo, da se bode zidalo novo.

Skozi drugo dolgo vežo prideva s tovaršem na zunanji dvorni trg. Na desno široke ceste je postavljen spominek nadvojvoda Karola. Vpodobljen je hrabri vojskovodja jezdijoč na čvrstem vrancu in visoko držeč v zrak vihrajočo zastavo, kakor je namreč po zgodovin-

skem sporočilu napeljeval vojsko v krvavi bitki poleg Asperna-a, v kateri je bil do takrat skorej vsemogočnega Napoleona otepel. — Nasproti temu spominku, na levo stran ceste, pa bojo, če se ne motim, v kratkem postavili častni kip hrabrega vojskovodja princ Evgena, o kterege grobnem spominku sem Ti bil v zadnjem listu nekaj omenil. Dobra misel je bila to, da se tema slavnima vojskovodjema napravita spomina ravno pred cesarskim dvorom, ker sta bila ona izmed najhrabrejših braniteljev njegovih. Kakor je bil namreč nadvojvoda Karol kos Francozom, še bolj je bil Evgen strah Turkom; akoravno mu s pričetka zastran njegove majhne postave celó njegovi lastni vojaki niso veliko upali ter šaljivo o njem rekli, da „ta mali kapucinček ne bode Turkom populil veliko kocin iz brade.“ Al o tem so se, kakor nam zgodovina svedoči, jako jako opetnajstili. Slava takim hrabrim možem! Tebi pa, blagi brat, moj srčni pozdrav. Bog! Tvoj vdani

Jože Žlindrovič.

Prijateljske pisma.

Spomini iz mojega življenja na suhem in na morji.

Poslal J. Tomše, vojaški duhoven iz Celovca.

(Dalje.)

Drugo pismo.

Julija meseca smo se poslovili od lepe Moravije; polk naš je namreč povelje dobil, se preseliti na Česko v Prago. — Spremljani od lastne glasbe in od neštivilnih ljudi, se je polk, ki je takrat še čez 3000 mož štel, v Napajedlu na vozovlak vsedel; kmali hlaŕon zažvižga in nas memo trdnjave olomuške vleče proti deželi Přemislá, Libuše in Vlaste. — Drugi dan se pripeljemo na Česko. Lepe ravnine z rodovitnim poljem se pred nami razprostirajo; na desno se nam kažejo sudetske goré in vrhunci krkonoških gor (Riesengebirge), ob cesti se vidijo mesta: Pardubice, Kolin, imenitno zavolj velike vojske, ki so jo pred sto leti imeli Avstrijani s četami pruškega kralja Friderika, in v kateri je brez dvombe tudi marsikteri sin Slovenije svojo junaško kri pretil; na desno se vidi trdnjava Kraljevi Hradec, na levo okrožno mesto Časlav, Kutnaha, dalje ob železnici Přelovč; Labski Tinj, Podiebrad in Česki brod.

Proti poldnevu se nam prikažejo visoki stolpi zlate Prage, slavni Hradšin s stolno cerkvijo sv. Vida, in krasnim poslopjem cesarskega grada, zraven njega Beli stolp (weisser Thurm) in Daliborka, ostanki starodavnih časov, v katerih so nekdanj reveži, ki jih je strašna osoda zadela, grozne lakote morali umreti; na levo od cesarskega grada se vidi grad kneza Švarcenberga, in stanovanje praškega vélikega škofa, dalje velik in bogat samostan in opatija Strahov.

Bodi mi srčno pozdravljena zares krasna, zlata Praga! Stoletja so nad teboj pretekle; na tvojem starem zidovji je zapisana zgodovina starodavnih časov, ki mi z močnim glasom oznanuje minulost vsega posvetnega; — al tudi še zdaj svoje nekdanje imenitosti nisi zgubila; imenovati se moreš ponosno mati čehoslovanskega naroda in eno najimenitnejših in najlepših mest avstrijskega cesarstva.

Blizo 4 leta sem živel v tem prijaznem mestu; vse njegove znamenitosti sem natanko pregledal, in lahko bi o njem veliko pisal; al časnik nima prostora za toliko obširen popis. Rečem tedaj samo to, da mi leta, ki sem jih v Pragi preživel, vedno ostanejo v milem spominu. — Našel sem tudi v Pragi mnogo vrlih rojakov, s kterimi sem se kmali seznanil, dasiravno po-

*) Kaj več o tem plemenitem gospodu nahaja se v slovenskem koledarju v. č. g. Hicingerja, leto 1864, str. 103—105.

prej nobenega nisem poznal. Kdor je že sam kdaj deleč bil od svoje domovine in svojega maternega jezika že zdavnej ni slišal, ta mi bo rad verjel, kako človeka nekako srčno veselje presune, kadar mu je v daljnih krajih prilika mila, da more v maternem jeziku svojem se pogovarjati. Če človek tudi mnogo jezikov zna, se mu vendar zmiraj tisti najmilejši zdi, ki ga mati je učila.

Kjer ravno od maternega jezika govorim, naj še opomnim nekatere prigodbice, ki so se mi na Dunaji primerile.

Leta 1854 so poskušali vse narode pod en klobuk spraviti; dobili smo k čisto talijanskemu polku kakih 300 kranjskih novincev. Vsak si lahko misli, kako se je godilo tem revežem, dokler se laškega jezika niso naučili. Mladi ti vojaki se pripeljejo na Dunaj, kjer je polk takrat bil. Gosp. polkovnik, star mož z dolgimi brkami, na videz trd in oster, kakor da bi samo železo jedel, v resnici pa človek blazega in mehkega srca (umrl je pred tremi leti kakor general; bodi mu zemljica lahka!). Ta polkovnik me k sebi pokliče, in me tako ogovori: Duhovni gospod! znano vam je, da smo danes 300 kranjskih novincev, vaših rojakov, dobili v naš polk; nadjam se, da mi bote radi storili, česar vas prijazno prosim. Vem, da morejo ti mladenči vsi potrpeti biti, da pridejo v polk, kjer jih nobeden, in oni nobenega ne razumejo; bodite toraj tako prijazni in nagovorite z nekaterimi besedami mlade vojake v njih maternem jeziku; potolažite jih in recite jim, da jim ni treba žalostnim biti in se ničesa bati; ako pošteni in ubogljivi ostanejo, se jim pri nas ne bode nič hudega godilo; če bi se kateremu kaj krivice godilo in bi se v pravičnih rečeh kaj pritožiti imel, naj vam pové, kaj da ga teži, vi pa bodele njegove želje meni tolmačili, in jez, kakor polkov poveljnik, imam oblasti zadosti, uslišati vsako pravično pritožbo in v okom priti vsaki nepristojnosti. — Drugi dan ob devetih so bili novinci v kasarni na mostovžu v vrsto postavljeni; jez se pred nje ustopim in jih ogovorim v slovenskem jeziku. Vsi se zavzamejo in debelo me gledajo, ne razumé, kako je mogoče, da duhovnik čisto talijanskega polka govori tudi slovensko. Razvedrijo se jim obrazi veselja, ko vidijo vendar enega pred seboj, ki njih jezik govori in jih dobro razume. Ko sem jih s primernimi besedami potolažil in jim povedal, kar mi je gospod polkovnik ukazal, sem po vrsti od enega do drugega šel, in še z vsakim posebej nekoliko o njegovi domovini, o starših in znancih govoril; marsikteremu so solze v oči stopile, ko sem ga njegovega doma opomnil. Pridem do enega, ki je po narečju mogel biti iz tistega kraja doma, kjer z lonci in „süho robo“ barantajo. Ta mi mično reče: „Slišite gospod, Vi pa dobro po kranjsko govorite; kje ste se tako lepo nevadili?“ Nisem se mogel smeja zdržati, zakaj nobeden ni vedil, da je tudi mene Krajna mati rodila; vsi so mislili, da sem trd Lah. — Zdaj se je pa še druga teža pokazala. Novince je bilo treba vojaštva vaditi, pa spet ni bilo nobenega za to pripravnega. Polkovnik me poprosi, naj bom na pomoč častniku (oficirju), ki jih je mogel v potrebnih vajah podučevati. Več dni sem tedaj na dvorišču pri vajah bil, in kar je častnik po nemški rekel, to sem mladim vojakom poslovenil, dokler se niso do dobrega naučili. To je šlo „na levo“, „na pravo“ in tako dalje, da je bilo kaj. — Tukaj sem se očitno prepričal, da tudi naš od toliko prenapetih nemcev in nemškutarjev zaničevani slovenski jezik ni nepotreben, in hvalil sem previdnost Božjo, da mi je dala slovensko mater, ker ravno s tem milim maternim glasom sem od svojih rojakov odvrnil marsiktero neprijetnost, veliko žalostnih potolažil in mnogim veliko hasnil.

Naj povem še eno prigodbico iz svojega življenja, ktera potrjuje, da resničen je pregovor: „Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš.“ Nekega dne me prijatelj obišče, ki je bil vojaški duhoven v bolnišnici Nr. 2 na Dunaji, in me tako nagovori: „Prijatelj! pri nas imamo v vojaški bolnišnici revnega bolnika, ki ne razume nobenega jezika.“ „Je tedaj nem (mutec) — mu odgovorim. „O kaj še, ni ne nem“ — me zavrne, ampak jezik govori, ki ga ne razumem ne jez, ne zdravnik in tudi nobeden strežajev ne; prosim te, bodi tako prijazen, ker več jezikov govoriš, pridi ga obiskat; boš vidil, ali ti kaj iz njega izpraviš.“ — Radoveden viditi to čudno prikazen, brž grem in kmali najdem čudnega bolnika, od ktere ga sem mislil, Bog vé, kakošen neznan jezik slišati! — Stopivši k njegovi postelji ga vprašam: „Deutsch?“ „Italiano?“ „Madžar ember?“ „Hrvat?“ „Čeh?“ „Polak?“ „Rumun“ itd. Na vse te vprašanja mi z glavo odkima, in poslednjič, že vès nevoljen, se proč obrne in z omolklim glasom godrnja: „Eh! Slovenec sem; dajte mi mir; saj vidim, da me nobeden ne zastopi.“ Jez mu na to rečem: „Da, da, pa še prav dobro te razumem, če si Slovenec.“ — Naglo se spet nazaj proti meni obrne, in vès vesel reče: „Kaj slišim, gospod? ali me res razumete? Bodi Bogu zahvaljeno, da še enkrat v hudi bolezni svoj materni jezik slišim — tukaj v ptuji deželi! Od Celja sem domá; lesém so me poslali, sam ne vem, kako in zakaj, in so mi rekli, da se bom že kmali za potrebo nemščine naučil, pa bolezen me je prehitela, in tako revež tukaj ležim, da me nobeden ne razume, in jez nikogar.“ Kolikor morem, ga tolažim, se dolgo ž njim pogovarjam, ker mu je to veselje delalo; še večkrat sem ga obiskal, dokler se ni v boljše deželo preselil, kjer se samo en jezik govori, ki ga vsak razume, namreč slava Božja; v tisto deželo, kjer se narodi zavolj svojega jezika ne pikajo in v miru med seboj živé, naj so Nemci ali Slovani, Francozi ali Talijani, Angleži ali Kitajci (Kineži).

Enakih prigodeb sem mnogo v svoji vojaški službi doživel, kodar koli sem bil, ker povsod sem z vojaški slovanskega rodú opraviti imel.

Bog vam daj večni mir mila mati moja! Glas, ki ste me ga Vi naučili, ki sem ga kakor otrok iz Vaših ust slišal, mi je napravil že veliko dušnega veselja; on mi je vedno najljubši in najslajši ostal, čeravno sem se naučiti moral veliko drugih jezikov, katerih v službi svoji dostikrat potrebujem. (Kon. prih.)

Jugoslavenstvo.

* *Prilagodjenje Gabelsbergerova stenografičkoga sistema hrvatskomu jeziku.*

Program letošnji kr. više realke zagrebške ima pod tem naslovom v svojih predalčkih sestavek velike važnosti, tudi nam Slovencem zelo imeniten. Gosp. profesor Fr. Magdič, kateri že dve leti na viši realki zagrebški uči štenografijo (brzopis, hitropis), razlaga v tem sestavku po Gabelsbergerjevi najizvrstnejši sistemi vseh novejših sistem načela te umetnosti nam južnim Slavenom. Čehi, Poljaki in Rusi imajo že gotovo svojo štenografijo, pri nas Jugoslovanih jo tudi že poskušajo v nemščini dobro izurjeni gospodje; gospodu Magdiču pa čast in hvala, da, neutrudljiv v teh študijah, je dovršil to delo tako, da je štenografoval obravnave v deželni zboru hrvaškem. Dobra ideja je tedaj bila, da je na beli dan dal svoj sestav, da se na tej podlagi porazumejo vsi našinci, ki se pečajo s štenografijo. Magdičev spis obsega: 1. Kratkopis ili pismo u obće, 2. Kratkoslovje a) etimologično, b) sintaktično, c) logično. — Dobro došel bode gotovo vsakemu, ki je ali že izurjen štenograf ali ki se te dandanašnji tako

ni doživel več, da je zagledala beli dan. Ker se nam je razodela želja, naj bi že današnji list slovenskemu svetu razglasil „Lado“, ni nam bilo mogoče v malo urah prečitati njenega gradiva vsega, al jako zanimiva se nam kaže po tem, kar obsega. Prozaični del obsega: životopis znamenite ruske pisateljce Elizabete Kulmanove (s podobo njeno), ktero je čísal Góthe sam. Na spominku njenem (umrla je leta 1825 v Petrogradu) stoji napis, da „bila je prva Rusinja, ki se je bila naučila grškega jezika, znala 11 jezikov in 8 jih govorila“; — „Ljubezen in domovina“, novéla po nemškem, — „Plevrat“, starozgodovinska povest, — „Angel miru“, novéla izvirna“, — „Savograd“, historična novela. — V vrsti pesem stoji „Blisk“ (poslovenjena po izvirni ruski E. Kulmanovi, ki jo je zložila že v 15. letu svoje starosti), — odlomek iz „Romeo in Julia“, — „Spomin na Bled“, — „Žrjavi“, — „Lastovka“, — „Slovenka“, — „Lahko noč!“ — „Vtopljeni zvon“, — „Bratom“, — „Moj dom“, — „Na gori“, — „V mraku“, — „Serenada“, — „Potočnice“, — „V spomin J. Vrbana“. — Pisatelj je mnogo, ki so stopili v kolo „Ladi“, ki se je prikazala v pravlični obliki, kakor jo terja „almanah“, ki ima tudi v roke priti našim domoljubnim Slovenkam.

* *Slovnica staroslovenskoga jezika. Spisal Ivan Berčič, svečenik (duhovnik) v Zadru.*

Gosp. Berčič namera izdati slovnico staroslovenskega jezika pisano v hrvaškem jeziku; glavni namen njeni je kazati, kakošen je staroslovenski jezik v vseh glagolskih knjigah, in z glagolico navesti primere. Cena knjigi na debelem papirji je 1 gold. 70 kr., na tankem pa 1 gold. 50 kr. za take, ki jo pri naročilu brž plačajo, — ki se pa brez predplačila naročijo, 2 gold. 20 kr. na debelem, 2 gold. pa na tankem papirji. Novci in naročila se pošiljajo v Zadar (Zara) gospodu izdatelju.

Tržačanom v prevdarek.

Iz Primorskega. — Kako potreben je Slovencem časnik, ki bi vsaki dan izhajal in večidel o političnih zadevah govoril, ni treba obširno dokazovati. Kaj, ko bi vi, predragi bratje v Trstu, začeli izdajati političen dnevnik? Ali mar mislite, da ne bi popustili Slovenci vseh nemških „zeitung“ in „gazzete“, ter si vaš časnik naročili? Gotovo, da, al prav izvrsten politikar bi moral biti in vsem potrebam vstrezati, kakor une tujke. Trst je ugodniše mesto, nego vse druge po Slovenskem, ker je namreč veliko tržišče ne samo za vse avstrijske, ampak tudi za druge omikanosne narode. Memogredé naj omenim, da med Slovenci je veliko trgovcev, in ti so navadno tudi pravi politikarji — zato si radi naročujejo „Oservatore“, „Triesterzeitung“ itd., da poleg politiskih tudi trgovske vesti berejo. Zakaj bi jim ne zadostoval ravno tako kak slovensk dnevnik? — Al dnevnik, to je, vsaki dan izhajoči časnik, bi moral biti, sicer ostane peto kolo. V Trstu izhaja mnogo časnikov različne barve, tudi Slovencem protivnih; zato bi bilo slovenskemu politikarju tam marsikaj pri roci, česar v drugih slovenskih mestih ni ne slišati ne viditi; tudi bi tam slovenski časnik ložeje prinašal izvirne daljnopisnice (daljnopisne vesti), nego drugdje, ako bi namreč zavoljo tega posla v družbo stopil z eno ali drugo tamšnjih „gazzet.“ Daljnopisnice pa morajo biti, zakaj brez njih bi bil današnji dan političen list maloveljaven, skoraj kakor jed brez solí. Tudi vodilnih spisov bi ne smelo manjkati — a ti naj bi obsegali kaj več, nego Slovenijo samo; odpadlo pa naj bi vse, kar je prenapetega, neslanega, brezbožjega. V Trstu ni sicer središča slovenskega, vendar menda dovolj dušnih in de-

narnih močí (gospodje Kalister in drugi), da se vstanovi političen dnevnik v slovenskem jeziku; saj ste tam tudi najprvi čitavnico imeli. Nujte toraj, bratje Tržačanje! pomislite, prevdarite, napnite svoje žile, pa bo! Naj ne straši Vas to, da bil je v Trstu nekdaž že političen časnik, pa je zamrl. Kjer je denarna moč, se vzdržuje časnik, če tudi nima izprva naročnikov kot listja in trave. Prisočnik.

Prijateljske pisma.

Spomini iz mojega življenja na suhem in na morji.

Poslal J. Tomše, vojaški duhoven, iz Celovca.

(Dalje.)

Tretje pismo.

Vrnimo se, prijazni bravci, spet nazaj v zlato Prago. Preslabo je moje pero, da bi pristojno mogel popisati vse lepote in znamenitosti tega mogočnega slovenskega mesta, pa tudi se mi to nekako nepotrebno zdi, ker so ga drugi že v „Novicah“ zadosti natančno popisali. — Omenim samo tega, da sem v postu 1855 v vojaški cerkvi na živinskem trgu v Pragi slovenski pridigoval vojakom, pa vsakikrat je tudi meščanov obojnega spola skorej polna cerkev bila, ki so me radovedno poslušali in tudi večidel vse razumeli. Dasiravno se slovenski jezik od českega mnogo razločuje, mi je vendar marsikter v jezikoslovji bolj izurjen Čeh rekel, da je moja slovensko pridigo po njenem zapopadku dobro razumel, čeravno ne vsake posamezne besede. Tudi meni se je v českem jeziku prav tako godilo. Posebno znamenito se mi je zdelo, da dostikrat čisto enake besede v českem vès drugačen pomen imajo, kakor v slovenskem. — Tako na priliko: kmet pomeni tudi „stari mož“; otrok „suženj“; hudi pomeni „ubogi“ ali „revni“ itd. O poslednji besedi naj povem neko smešnico: Moj laški strežaj Angelo je bil doslužil; domú so ga poslali, namesti njega pa mi nekega Kranjca za služabnika dali. Pred hišo, v kateri sem na mali strani v Pragi stanoval, je prodajala branjevka sadje in druge majhne brklarije. Nekega dne pritava stara ženica k meni v sobo ter se pritoži, da je moj France pri njej sadja kupil, pa ji je ponarejen deseták dal, kar je še le pozneje zapazila; pokaže mi ta borni papirček in reče: „Pane, prosim vas, aby mi vaš služebnik inej desetaček dal, ja toho nemužem uterpit, ja jsem huđa, — to je, po slovensko: „jez tega ne morem utrpeti, jez sem revna.“ Na to moj služabnik vès nevoljen reče: „Jez sem tudi hud, da me baba kaj takošnega obdolžuje.“ Smejaje sem mu povedal, da beseda hud v českem jeziku revnega pomenja, in ga tako potolažil.

Pozimi leta 1858 sem se poslovil od zlate Prage, kjer sem blizo 4 leta živel; bil sem namreč na lastno prošnjo k mornarski vojaščini prestavljen, iz Prage v Benetke, kjer je takrat ladja „Donau“, za ktero sem bil namenjen, ravno za daljno potovanje se pripravljala.

Daljno pot od Prage do Trsta, čez Brno, Dunaj, Gradec in Ljubljano sem naglo po železnici predrčal, in v Trstu se izročil morju na parobrodu, kateri me je srečno do kraljice morja v Benetke pripeljal.

Tukaj se je za me začelo vse novo in nenavadno življenje; ogledal sem veliko in imenitno mesto, ki je v svoji posebnosti okrog in okrog z morjem obdano, malo sebi enakih na svetu ima, pa ni mi bilo dano, da bi se bil sedaj dolgo tù mudil; najamem si čolnič in peljem se na svoj novi dom, na fregatto Donau, ki je v luki stala. — Ne morem vam, dragi bravci!

občutljivejši popisati, ko sem prvokrat na vojaško ladijo stopil; mislil sem si: Bog vé, kakošna osoda me na tem gugajočem stanovanju čaka. — Častnik, ki je na straži bil, me k poveljniku pelje, in tam se ojavim, da sem duhoven, ki je za to barko namenjen. — Prijazno sem bil sprejet, in soba mi je bila odkazana za stanovanje; pa kaj mislite: kakošna kamrica; vidil sem že na Kranjskem mnogo skrinj za žito, ki so veliko bolj prostorne, kakor je bila moja sobica; ravno toliko prostora sem imel, da sem mogel po koncu stati, in na postelji se stegniti, pa s postelje sem lahko vse štiri stene z roko dosegel. — Ladja „Donau“ je parna ladija, ki ima 35 topov, ki na vse strani skoz line kakor iz trdnjave na morje gledajo; blizu 400 ljudi je na njej. Notranja naprava vojaške ladije se ne dá tako lahko popisati, in težko bo kdo, ki kaj takega še ni sam vidil, prave zaumene o nji dobil. Plavajoča trdnjava je, ki poleg več ali manj topov nosi tudi še mnogo drugega orožja, okoli 500 centov strelnega prahu in za tri mesce jedi in pijače za vse ljudi, ki so na barki. — Poslednje dni leta 1858 smo bili še v luki v Benetkah; ladija je bila za daljno pot pripravljena, namreč nad morske tolovaje na bregovih marokanskega cesarstva v Afriki (Riffpiraten) in čakali smo le povelja.

(Konec prihodnjič.)

Ozir po domovini.

Železna Kapla in njena okolica na spodnjem Koroškem.

Spisal Ozbalt Dullar, prost kmet v Remšeniku.

(Dalje.)

Kazal bi ti, dragi popotnik, lahko tako naprej pot čez hribe in doline in popisaval ti male in večje cerkvice, vasi in trge; al bojim se, da bi bravcem „Novic“ ne bil ta popis predolgočasen; zato preskočim marsikaj, da prideva na vrh, ki se imenuje žolcpaški vrh. Enmalo pod vrhom od Oršove nazaj proti jugu stoji cerkev sv. Lenarta. Tukaj je kaj visoko in odsolnčno; sneg malokdaj pred polovico majnika odtod zbeži. Opomina vredno je, da pri tej cerkvi so na vratih nabite konjske podkve. Ljudska pravlica pripoveduje, da so te podkve turške. Gotovo je, da so njega dni od štajarske strani le-sèm Turki privihrali in da jih je potem megla v oršovske pečine zapeljala, kjer so žalosten ali za te kraje vesel konec storili. V ta spomin so pribite te podkve na cerkvene vrata, da so znamenje, da je Turek grozil, da tudi v tej cerkvi hoče svoje konje krmiti. Nahaja se tudi železna veriga okoli in okoli cerkve. Če storiš še nekaj stopinj, v pol uri si na vrhu. Tù se ti odpre zlo zlo grapast svet Žolcpah; al če tudi tù visoko stojiš, ti je pogled zaprt po visocih gorah. Tu ti stoji pred očmi proti jugu Kočna, ktera meji Kranjsko in Štajarsko od Koroškega; proti izhodu je Oršova, in skoz to grapo vidiš za pičico štajarskega polja; proti severju je Peca, in naravnost nazaj se vidijo rehperški hribje, čez ktere se na koroško polje vidi; proti zahodu vidiš Obir, malo bolj proti jugu Košuto, ki se unkraj proti zahodu veže z Ljubeljem.

Dragi popotnik, če zapustiš ta kraj, in se povrneš zopet na cesto, ki drži od Kaple proti jugu, in potuješ naprej po dolini, ki se imenuje „Bela“, poldrugo uro od Kaple, zagledaš na levi strani na skalnati steni namalanega sv. Krištofa. Tako velikanska podoba je, da meri čez 33 čevljev; leta 1861 so jo ondotni sosedi kmetje malati dali. Storiš še nekaj stopinj, in prideš do ljudske postaje pri „Skalarju“; nekda je stala tam velika skala; odtod to ime zdaj. Če pa storiš še nekaj

korakov, imaš pred seboj toplice, v katerih je kislavoda, zdravilna v raznih boleznih. Te toplice je postavil leta 1821 gosp. Mihael Pesjak iz Ljubljane. Nahajajo se 4 studenci (vrelci); studenec številke 4. je zdaj najboljši za pitje.

Od toplic se cesta po strmih spenja, in tako v treh četrtinah ure do vrha dospé. Ko do vrha prisopihaš, se ti unkraj razprostire lepa dolina „Jezero.“

Čeravno, dragi moj popotnik, na visokem hribu stojiš, pa je tvojim očem vendar pogled zaprt. Okrog in okrog se nahajajo visoke gore; proti izhodu je Kočna, ki meji Žolcpah, Belo in Jezero; proti zahodu tikama mali Štoržec, bolj proti jugo-zahodu je mali Grintovec, ki se v zahodu s Košuto veže, proti jugu vidiš veliki gorenski Štoržec.

Ako se navzdol po cesti spustiš, v pol uri prideš do ravnine; tù pod goro je ljudska postaja pri „Štulerju.“ Če storiš še nekoliko korakov, imaš pred seboj zalo cerkvico, posvečeno sv. Andreju, ktera nekoliko na griču stoji. Ljudska pravlica govori, da njega dni je tukaj jezero stalo in da do cerkve so se v čolnicah vozili. Odtod tudi temu kraju tako ime. Zdaj lahko po ravni cesti korakaš; v poli ure zagledaš na desni zahodni strani novo faro cerkev sv. Osvalda, ktero so pokojni knezoškof A. Slomšek leta 1855 posvetili. Kmali se začne cesta navzdol spuščati po klanjih; v poli ure prideš do pod „Loga“, tukaj se ena pot spušča na desno, po kateri se pride čez Javornik do Tržiča. Po drugi cesti pa med gorami do meje koroške in kranjske. Potem se začne Kokra, in naprej v petih urah prideš do Kranja.

(Dalje prihodnjič.)

0 jutru.

V sladkem še jutranjem spanji
Ziblje se ti srčice,
V ustic milem pa smehljanji
Igra rajski sanek se.

In danica, luna blede,
Ki skoz okna špranjico
Ti v obrazek mili gleda,
Pozdravljuje te lepo.

Oj danica, luna mila!
Ki jo nežno gledate,
Nesete jej pozdravila:
Tiho ljubi jo srcé!

0 poldne.

V hladnej senci izbe svoje
Se ti srčice hladi
V rajskeji sreči ljubih dvoje,
Ktero ravno zbrala si.

In v zamišljenem očesi
Solnce zažari se žar,
Ki se vkral je pri zavesi
V skrivne moči čist oltar.

Da bi hotel žarek mili
Rahlo jej povedati:
Da ljubezen k njej me sili,
Da le nje srcé želí!

R...i.

Kratkočasno berilo.

Gluhonema šivilja. *)

Ni davno, ko gredé po ulicah zagledam vse polno ljudi pred izložbinim oknom neke prodajalnice, ki vse zamaknjeni ogledujejo — Bog vé kaj tako posebnega. Tudi mene mika zvedeti, kaj li bi to bilo; pridružim se toraj množici in — kaj vidim? — Zad za šipo pri okni sedi v novošegini obleki mlado dekle prečudne lepote, pa hití šivati kar neprenehoma in tako naglo in lepo, da vsi gledalci strmimo. Al najčudneje na vsi njeni posebnosti bilo je to, da pri vednem in silno nagem gibanji prstov in rok bil je vès ostali život v popolnem pokoji: ni krenila ne glave ne ram ne nog, in vsa gnječa gledalcev zunaj na ulicah in vse živo gibanje znotraj po prodajalnici ni bilo v stani jo nagniti, da bi bila le enkrat sem ali tje obrnila svojo prelepo glavico. Slepa in gluha za vse zmotnjave, pazi le na svoje

*) Navadno bi se reklo: „mutasta mojškra.“ Ta povest je posneta po nemški: „Die Taubstumme von Boston“ iz letošnje „Schnell-Post“ št. 15.

solnčni bog, zato so že nemški letopisci Svetovita in Radogosta primerjali Martu in Aresu.

(Dalje prihodnjič.)

Casnikarski poberki.

Zidarji avstrijske sreče.

Domači in ptujci, v časnikih in posebnih brošurah, že nekoliko let uganjajo, kako bi se dalo naše cesarstvo na bolji stan povzdigniti. Zopet se je oglasil ptuj arhitekt, kateri v 219. listu koburškega časnika „Wochenschrift des deutschen Nationalvereines“ v sestavku pod naslovom „Das österreichische Concordat“ razodeva svoj specifikum za blagor Avstrije. Popisavši birokratizem, vojaško sistemo, finančne nadloge in konkordat pride naposled do tega, da naravnost pravi: „Da se Avstrija prerodi, je treba pred vsem, da se vzamejo cerkvi njene zemljišča in se prodajo, in da obdelovanje njih pride delavnim protestantskim Nemcem v roke.“ Pisatelj misli, da cerkvene zemljišča v vsej Avstrii so vredne čez 1200 milijonov gold., ktere pa pri slabem gospodarstvu ne donajajo večih obresti (činžev) kakor po 2 od 100. Ako bi država te posestva prodala, bi lahko več sto milijonov obrnila na to, da bi državne dolžne pisma (obligacije) plačala itd.

„Politika“, ktera v listu 207. temeljito pretresa neslano to modrovanje, s katerim ptuj „političen zdravnik“ hoče preroditi Avstrijo, konečno pravi, da se vidi, da mož, ki svetuje Avstrii, naj bi ravnala po španjskem izgledu, ne zná dobro avstrijsko računati. Brez ozira na to, da krivično blago, to je, rop, nikdar nikoli ne tekne nikomur, preglejmo, pravi „Politika“, dvojni namen, ki ga z ugrabljenim cerkvenim posestvom misli doseči pisavec: eden je ta, da se pomaga avstrijskemu denarstvu, drugi ta, da bi se cesarstvo avstrijsko oskrbelo z nemškimi protestantskimi delavci. Prvo bi pisavcu še prizanesli, ker je podoba, da ne vé, da je naša država še dokaj več nepremakljivega posestva imela kot cerkev, — da pa je od leta 1820 poprodala mnogo svoje lastnine brez zdatne pomoči za finance svoje. Pravična in poštena država nikdar ne bo segala po ptujem blagu, pa saj bi tudi vedila, da bi potem morala iz državne kase leto za letom duhovnom dajati pomočke, katerih zdaj ne daje, in to bi bilo zopet veliko breme kasi državní. Kar pa se tiče družega nasveta, namreč protestantskih naselnikov, smo vendar mislili, da je organ nemškega národnega društva tisto neumnost že davno spoznal, da po veri se ne ravna dober delavec. Gospodje v Koburgu menda mislijo, da je Avstrija v novi Avstralii, kjer ljudje nič ne delajo in ne znajo rabiti orodja. Ne manjka nam v Avstrii ne katoliških ne protestantskih delavcev, ki bi vsi radi za se in za državo delali, da bi le dela dosti bilo in da vsi pridejo sčasoma na višo stopnjo umnega gospodarstva, ako se bode povsod in po vseh potih skrbelo za višo omiko in da bodo davki manjši. K temu nam pa ne pripomorejo protestantski delavci iz unanjih dežel, najmanj pa, ako bi se pograbile posestva družim.“

Prijateljske pisma.

Spomini iz mojega življenja na suhem in na morji.

Poslal J. Tomše, vojaški duhoven, iz Celovca.

(Konec.)

Četrto pismo.

Pa prišlo je novo leto 1859, in ta dan je francoski cesar Napoleon govoril tiste pomenljive besede, ki so prinesle hudo vojsko na Talijansko in ki so po kr-

vavi bitvi 24. junija 1859 pri Solferini nam vzele lepo in drago Lombardijo. — Ker se je naše cesarstvo na vojsko pripravljalo, nam je bilo ukazano po jadranskem morji z ladijo se voziti in paziti, kaj se ondi godi. To je bila moja prva vožnja na vojaški barki. — Mačka (zidro) so vzdignili, mašino zakurili, jadra napeli. Naglo se je mogočna ladija od brega oddaljila; čez nekoliko ur nismo družega vidili kakor visoko nebo nad seboj in globoko morje okrog in pod seboj. Blizo tri mesce je ta vožnja trpela; prišli smo večkrat v Pulje v Istri in v Trst, in ondi vode in živeža na barko vzeli; družega posebnega se ni pripetilo nič. — Mesca aprila smo v Dobrovniku v Dalmaciji slišali, da so se na sredozemnem morji prikazale francoske vojne ladije, ki so se namenile v jadransko morje. To novico smo v Benetke sporočili, in kmali je bilo vsem vojnim ladijam ukazano, da se razdelijo po mnogih otokih Dalmacije, Istre in po Benetškem in se sovražniku postavijo v bran. Ladii „Donau“ je bilo ukazano, da se postavi v lukó Malomocco blizo Benetek. Zdaj so se začeli za nas dolgočasni dnevi, zakaj iz tega mesta se nismo smeli nikamor premakniti, dokler je vojska na suhem trpela. — Meseca maja sem bil na večo fregato „Schwarzenberg“ prestavljen, prav tisto, ki je nedavno v severnem morji se tako hrabro z Danci vojskovala. — Ta ladija je imela takrat 60 kanonov in čez 600 mornarskih vojščakov. — Nekega dne smo skozi daljnogled zagledali francoske vojaške ladije, ki so se Benetkam bližale; nekoliko milj od nas so se ustavile; vsaki dan se je množilo njih število; naposled bilo jih je 42. — Zmiraj smo pričakovali, da nas napadejo; al ni se zgodilo, ker je bil v Villafranki mir sklenjen.

Zdaj je bilo morje za nas zopet odprto; francoske ladije so domú jadrale; nam pa je bilo ukazano, da švigamo po jadranskem morji. Opustivši popis malih prigodbic, ki sem jih tukaj doživel, povem le, da trinajstkrat sem se ob obrežji Italije gori in doli peljal iz Benetek memo Ravene, Rimina, Pesara, Senigaglie, Ankone, Loreta, Peskara in tako dalje do zaliva Taranto, in spet nazaj v Benetke; vse te mesta smo iz ladije vidili, v mnoge sem se dostikrat v čolnčiču peljal živeža za nas nakupit; bil sem namreč oskrbnik oficirske mize.

V daljavi zad za imenovanimi mesti vidili smo s snegom pokrite vrhunce Apeninov, in prav blizo morja z globokimi jarki raztrgane Abruzze. O tej trinajstkratni vožnji se nam ni nič posebnega pripetilo; imeli smo lepo in slabo vreme, mirno in nemirno morje. Ob nedeljah in praznikih sem za mornarje maševal; oltar je bil za to nalašč narejen; kadar je morje bilo mirno, je šlo vse dobro spod rok; al kadar so valovi ladijo sèm in tje metali, treba se je bilo dobro mize tiščati, z eno roko kelih, z drugo pa mašne bukve držati, da se mi ni vse na tla prevrnilo.

Proti božiču 1859 smo iz Italije domú jadrali; sveti večer in božični dan smo v Fazani blizo Pulja v Istri praznovali; na dan sv. Štefana pa smo mogli zopet jadra napeti in proti Italii se peljati. Ta dan se mi je primerilo, česar ne bodem pozabil vse žive dni ne, — ta dan namreč sem se prepričal, da ni prazen pregovor, ki pravi: „Kdor moliti ne zná, naj se na morje podá.“ Ker je bil praznik, mi je bilo ukazano oltar postaviti, ob devetih je imela Božja služba biti. Že je bilo vse pripravljeno, kar začne veter pihati; zmiraj huji viharji; valovi se vekšajo, ladja začne plesati; ni bilo mogoče maševati. Že smo bili tako daleč na morji med Istro in Ankono, da nismo nikjer suhega več vidili; podnebje se strašno otamni in grozovit vihar začne tuliti, kakor ga še nikdar v svojem življenji slišal nisem; mogočna barka, ki mnogo tisoč centov tehta, po razdraženem

morji kakor list na potoku gori in doli skače; kmali pride val in jo kakor na hrib vzdigne, na drugo stran pa se brezno odpré in s strašno naglostjo jo doli v globočino potegne, — in tako se v eno mer ponavlja strašni ta ples. Vseh 600 mornarjev ima dela dovelj, vse, kar v ladji ni trdno privezano ali pribito bilo, sem in tje brkljá, in tudi mi smo se morali dobro držati, da nas sila valov ni od stene v stran metala in nam tako rok in nog ni polomila; ni bilo mogoče ne jesti ne piti, ne stati, ne ležati in ne hoditi; proti noči nam je naš stari poveljnik rekel: Gospôda! čez 30 let že se po morji vozim, pa viharja, kakor današnjega, še nisem doživel; podajmo se v svojo osodo; ne vem, če bomo še zemljo vidili. Lahko si misliš, dragi bravec! da take besede, ki jih je govoril skušen mornar, niso kaj posebno pripravne človeka tolažiti in mu srčnosti delati. — Še neko drugo znamenje nam je nevarnost pokazalo in nas opominjalo, nam na vse pripravljenim biti. Znano je, da mornarji niso ravno prenapeto pobožni ljudje, zdaj pa so molili, da bi jih bil lahko vse za same samotarce imel. Pa kakor mine vse na svetu, tako je minula tudi ta noč; dan napoči in nam pokaže okoli 200 ljudi, ki so ljubeznjivo „morsko bolezen“ imeli in sèm ter tje brez zavednosti ležali, smrad je bil tak, da je bilo joj! Meni ni bilo nič; bil sem prej enkrat morsko bolezen prestal. Drugi dan proti večeru še le vihar nekoliko potihne; škode smo dosti imeli, pa milost Božja, trdna vojaška ladja in pogumnost mornarjev nam je življenje rešila.

Ko je vihar ponehal, se je bilo vse, kar je bilo poškodovanega, popravilo, ladja je bila kmali očiščena, in naprej proti Laškim smo se peljali. Ob sv. 3 kraljih 1860 smo v Manfredonii na Napolitanskem na suho se podali in tam nekoliko časa ostali.

Preslabo je moje pero, da bi lepoto Napolitanskega kraljestva popisal. Na sv. treh kraljev dan, ko v naših slovenskih deželah burja brije, sneg mete pa huda zima pritiska, da vse pod nogami škripije, ta čas je bilo tam prijazno pomladansko vreme; po vrtilih vse zeleno, in marsiktera cvetlica pod milim nebom se je vidila v najlepšem cvetju. Al tistim, ki mislijo, da je naša slovenska dežela najslabša na svetu, naj bode to v tolažbo rečeno, da v tej prelepi in bogati deželi sem vendar siromaščine in beraštva veliko več vidil, kakor ga nahajamo v naših krajih, in da ondi za prijazno in mehko zimo neizmerno vroče poletje pride, v katerem solnce tako strašno pripeka, da podnevi ni mogoče na solncu kaj delati, in da še ponoči se človek komaj nekoliko oddahne.

Iz Manfredonije smo jadrili dalje proti Sicilii, od ondot čez morje do jonskih otokov, in potem ob bregovih Albanskih v Kotor, Dubrovnik, Liso in poslednjič v avstrijsko luko Pulje.

Blizo dve leti sem na morji živel; mornarsko življenje poskusil na vse strani, pa nikakor se ga nisem mogel privaditi; sobica moja je bila 7 čevljev dolga in ravno toliko široka in visoka; jedi in pijače nam nikoli ni primanjkovalo; al voda je bila slaba, kakor to ni drugač mogoče.

Konec leta 1860 sem bil na lastno prošnjo v ko-roški polk prestavljen, in v Pulji sem se poslovil od ladije Schwarzenberg, ter na parobrodu se v Trst, iz Trsta v Benetke, in od ondot pa v Verono podal, kjer je moj novi polk takrat v posadki bil; iz Verone je bil polk v Mantovo, iz Mantove v Vičenco preseljen, od koder smo predlanskem v Celovec prišli.

To je kratek popis mojega vojaškega življenja. Še mnogo mnogo bi imel pisati; al naj zadostuje to dražim mojim prijatom in častitim čitateljem „Novic“, da zvedó, da še živim in da mojega domoljubja ni potopila

ne grozovitost morskih viharjev, in ne omamila krasota talijanske zemlje. Z Bogom!

Šolske stvari.

1. Viša gimnazija v Ljubljani. 2. Viša ljubljanska realka.

Obseg letošnjih letnikov imenovanih dveh ljubljanskih učilnic je precej obširen in prav zanimiv. Po navadi je vsaki razdeljen v dva dela, prvi je znanstven, drugi naznanilen.

V znanstvenem delu gimnaziinega letnika nahajamo tri spise, dva nemška in enega slovenskega: 1) Balde und Sarbiewski (dva jezuita), spisal g. profesor A. Weichselmann, kateri njune pesniške dela pretresuje in s Horacijevimi primerja; — 2) Vzajemnost slovenskega z družimi sorodnimi jeziki, na znanje dal g. prof. J. Marn iz Metelkove zapuščine. — To reč, pravi g. Marn, spisal je vsaj večidel g. prof. Petruzzi nemški, slovenski pa je predelal in nekoliko pomnožil ranjki prof. Metelko; to delo je, kakor se zdí, zadnji njegov slovstveni spis; v njem nam našteva nekoliko besed, ki so se v naš jezik vrinile iz turškega, greškega in laškega jezika, in pristavlja zraven njih čiste slovenske; navaja nam pa tudi nekaj besed, ki so si jih tudi od naš izposodili naši sosedja lahi in nemci, dalje s številnimi zgledi skazuje, da je v našem jeziku veliko besed, ki so besedam mnogoterih družih jezikov ali popolnoma ali nekoliko, bolj ali manj enake, od katerih se pa vendar v resnici ne more reči, da so jih Slovenci od drugih narodov ali pa drugi narodi od Slovencev vzeli; ampak so le občinska last mnogih narodov. V ta namen navaja veliko besedi slovenskih, ki so sorodne s sanskriškimi, grškimi, latinskimi, staro-, srednje-visoko-, novo-visoko-nemškimi in angleškimi, in dospe do sklepa, da imamo dovelj dokazov, da so se vsi jeziki izrazili iz enega prvotnega; — 3. Ueber Verfassung von Katalogen für Bibliotheken an Mittelschulen, spisal C. Melzer.

V znanstvenem delu realkega letnika sta dva spisa, en slovensk, en nemšk: 1) Ribniška dolina, popisal gosp. prof. A. Lésar, glej slovstvo; — 2) Die Landeshauptleute von Krain bis gegen das Ende des 15. Jahrh., spisal g. prof. G. Kozina, ki marljivo nabira blaga za domačo zgodovino. O 35 deželnih glavarjih nam marsikaj zanimivega priobčuje.

(Konec prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* *Ribniška dolina na Kranjskem, popisal Anton Lésar, katehet in učitelj slovenskega jezika na c. kr. viši realki v Ljubljani.*

S tem naslovom prišlo je na dan delo, katero bo gotovo povsod z veseljem sprejeto ne le po obsegu, temuč tudi po dvojnem namenu, ki ga je, kakor se nam zdí, imel pisatelj. Hotel je namreč pisatelj spomin postaviti petstoletnici, ki jo je ribniška duhovnija lani dovršila ozir svojega vstanovljenja, in ribniško dolino, ki je po svojih seljaskih skorej povsod znana, svetu postaviti pred oči; to je prvi namen temu popisu; drugi pa, da bi slovenske pisatelje zlasti šolsko mladino zbudil in unel do enacih del. Da se spolni blagi ta namen, imeli bomo več malih in novejših Valvazorjev. — Obseg tega popisa pa so naslednji oddelki: 1) od kod je imé Ribnica in komu Ribničan pravimo? — 2) kje je ribniška dolina, ktere so njene meje? — 3) kateri potoki ribniško dolino napajajo? — 4) ceste in potje; — 5) selišča, število hiš in prebivavcev; — 6) priimki, ki se nahajajo v ribniški dolini; —